

OSRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

4380

1. Obiekt

613

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

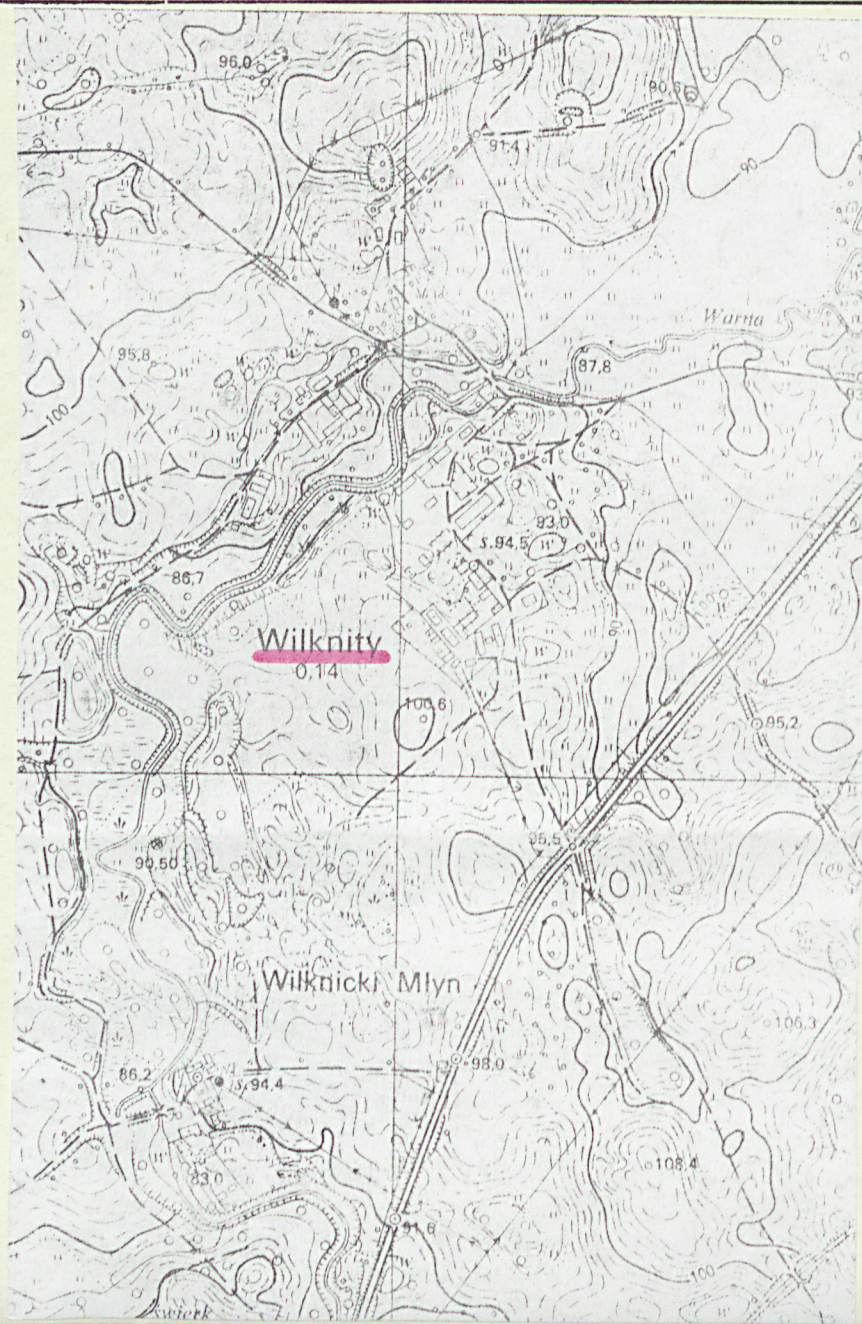
2. Czas powstania

XIX w.

3. Miejscowość

WILKNITY

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Wilknity

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo

elbląskie

gmina

Lelkowo

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Wilknitt

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo

olsztyńskie

powiat

Braniewo

8. Właściciel i jego adres

Jakubowski Zbigniew, Widowska
Barbara, Kowalski, Kłębocki,
Sywstieniak, Woźny, Kotlarz,
Boniecki, Kaczmarczyk

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr

90/86

data

1926. 02. 15

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Wieża o zupełnie nie znanej historii. Zabudowa gospodarcza i mieszkalna powstawała w ciągu całego XIX wieku. W 1 poł. XIX wieku został wzniesiony w północno-wschodniej części wsi dwór. Była to masywna budowla, założona na planie wydłużonego prostokąta z oficyną na rzucie prostokąta, ustawioną na osi elewacji tylnej. Parterowa, nakryta potężnym, wysokim dachem naczółkowym. Na 3, 4 i 5 osi od strony południowo-zachodniej, wznosiła się czworoboczna dwukondygnacyjna, dwuosiowa wieża, nakryta, pochodzącym z okresu międzywojennego, wysokim, czterospadowym dachem. Elewacja frontowa niesymetryczna, 11-sto osiowa. Dwór ustawiony był wzdłuż linii południowo-zachód-północny-wschód. Elewacją frontową zwrócony do drogi, prowadzącej od szosy łączącej Pajtuny z Lelkowem. Ostatnim przedwojennym właścicielem majątku był von Stegen. W 1945 roku właściciel został zabity, a żona z synem uciekła do Niemiec. W 1945 r. na dwór spadła bomba i uszkodziła północno-wschodnią część dachu. W takim stanie budynek przetrwał do 1957 r., kiedy to przystąpiono do jego rozbiórki. Materiał rozbiórkowy wywieziono do Warszawy. Zabudowania gospodarcze folwarku zostały rozparcelowane między prywatnych gospodarzy. Zarówno dwór, jak i zabudowania folwarczne nie posiadały cech stylowych. Autor projektu dworu nieznany.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA - Zespół w całości tworzy założenie osadnicze Wilknity. Rozciąga się po północno-zachodniej stronie drogi Pajtuny - Lelkowo. W odległości około 1 km. na południe od zespołu znajduje się mała osada Wilknicki Młyn. Wokół zespołu rozciągają się pastwiska i tereny uprawne. Od północnego zachodu założenie otacza rzeka Warna, tworząca wokół tej części zespołu zakole płynące w dość głębokim jarze. Za rzeką w kierunku północnym rozciąga się kompleks leśny.

UKŁAD PRZESTRZENNY - zespół składa się z trzech zasadniczych części - założenia dworsko-folwarcznego, parku i zabudowy wsi. Założenie dworsko-folwarczne stanowi centrum zabudowy i było złożone z dworu usytuowanego w północno-wschodniej części, na wyniesieniu terenu oraz budynków gospodarczych usytuowanych szeregowo po stronie północno-zachodniej i południowo-wschodniej dawnego podwórza gospodarczego. Po stronie południowo-wschodniej założenia folwarcznego znajduje się park, założony na rzucie czworoboku, ze stawem w części południowo-wschodniej, obwiedziony ze wszystkich stron drogami, z których wschodnia stanowiła aleję dojazdową do dworu. Zabudowania wsi rozciągają się po południowo-zachodniej stronie parku oraz za rzeką w kierunku pn.-zachodnim.

UKŁAD KOMUNIKACJI - Główny dojazd do zespołu stanowi odnoga od traktu Pajtuny-Lelkowo, biegnąca w kierunku północno-wschodnim, która rozgałęzia się na dwie drogi. Jedna z nich stanowi aleję dojazdową do dworu a druga zamyka południowo-wschodnią stronę parku i krzyżuje się z drogą biegnącą do głównej ulicy, której przedłużenie stanowi południowo-zachodnią granicę parku i biegnie półkolem poprzez dawne podwórze gospodarcze otaczając wzgórze, na którym pierwotnie znajdował się dwór. Na granicy pn.-zach. parku biegnie droga, zamykająca tę część parku i dobiega dalej, do polnego duktu, będącego przedłużeniem drogi obiegającej wzgórze, na którym znajdował się dwór. Na północ od dworu wychodzi droga, biegnąca przez most na rzeczce Warnie w kierunku pn.-zachodnim i dalej skręcająca na południowo-zachód. Przy tej drodze usytuowana jest druga część zabudowy wsi.

UKŁAD WODNY - złożony jest z rzeczki Warny obiegającej zakolem folwark po stronie północnej, płynącej w sąsiedztwie folwarku w głębokim jarze i wijącej się zakolami dalej w kierunku południowym. Drugim elementem układu wodnego jest staw znajdujący się w południowo-wschodniej części parku.

UKŁAD ZIELENI - stanowi niewielki park założony w 1 poł. XIX wieku na rzucie czworoboku na lekko pofalowanym terenie, po południowo-wschodniej stronie kompleksu zabudowy folwarcznej. W skład drzewostanu oprócz samosiewów wchodzi okazy starych buków, lip i dębów. Oprócz parku element układu zieleni stanowi obustronne obsadzenie drogi dojazdowej do dworu, starymi dębami oraz jednostronne obsadzenie lipami drogi po południowo-zachodniej stronie parku. Istotnym akcentem układu zieleni jest zabytkowy dąb po prawej stronie mostu na północnym brzegu rzeki Warny.

ZABUDOWANIA - niemal w całości pochodzą z dawnego zespołu. Z dworu zachował się jedynie fragment piwnic i resztki fundamentów, na których wzniesiono drewniany budynek gospodarczy i współczesny budynek - punkt skupu mleka.

14. Kubatura -	15. Powierzchnia użytkowa ok. 6 ha	16. Przeznaczenie pierwotne folwark	17. Użytkowanie obecne prywatne gospodarstwa
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W zespole nie przeprowadzano żadnych prac remontowo-konserwatorskich w okresie powojennym.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <u>UKŁAD PRZESTRZENNY</u> - Układ wsi i folwarku zachowany w zasadniczym zrębie. Brak budynku dworskiego, stodoły i części budynków gospodarczych otaczających podwórze. Dawne podwórze gospodarcze o zatartym pierwotnym charakterze, przeznaczone częściowo pod ogrody warzywne. Obecnie podwórze gospodarcze przecina bieżąca ukośnie nowa polna droga. <u>UKŁAD KOMUNIKACJI</u> - Zasadniczo zachowany w pierwotnym charakterze. Wprowadzona droga bieżąca ukośnie przez dawne podwórze gospodarcze. <u>UKŁAD WODNY</u> - zachowany bez zmian. <u>UKŁAD ZIELENI</u> - zachowany w ogólnym zarysie. Częściowo zdewastowany park z zachowaną w dobrym stanie aleją prowadzącą do dworu. <u>ZABUDOWANIA</u> - Dwór rozebrany, zachowane jedynie częściowo piwnice i resztki fundamentów. Budynki gospodarcze w złym stanie technicznym, zwłaszcza trzy budynki po północno-zachodniej stronie podwórza gospodarczego. Zabudowa wsi folwarcznej w stanie zadawalającym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie - Wyremontować budynki gospodarcze. - Uporządkować podwórze gospodarcze. - Uporządkować założenie parkowe, zlikwidować samosiewy. - Otoczyć ochroną zabytkowy dąb. - Utwardzić nawierzchnie dróg / miejscami nieprzejezdne z powodu błota/.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

nie natrafiono

22. Bibliografia

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania sygnatury)

fotografia dworu /stan przed 1945 r./ przekazana
jednej z mieszkanek wsi, przez rodzinę von Stegen,
podczas odwiedzin Wilknit w ostatnich latach.

24. Uwagi różne

bez uwag

25. ©pracował

tekst mgr Zygmunt Ryndziewicz, listopad 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Z. Ryndziewicz, listopad 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. mgr Z. Ryndziewicz, listopad 1995 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Archiwum PSOZ Elbląg

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki szt. 3

1. Miejscowość WILKNITY	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ FOLWARCZNY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, plan sytuacyjny
----------------------------	---	--

c.d. rubryka 13

Zachował się zarys podwórza gospodarczego, na którym obecnie w części bliższej byłego dworu założono ogród warzywny. Po północno-zachodniej stronie wznosi się ciąg budynków, na które składają się trzy obory oraz dom mieszkalny – prawdopodobnie budynek dawnej rządcówki. Przy końcu podwórza, w środkowej jego części stoją dwa budynki gospodarcze pełniące funkcje magazynowe. Naprzeciwko ciągu budynków gospodarczych po stronie północnej, po drugiej stronie dawnego podwórza wznosi się duża, murowana z kamienia polnego i cegły obora, pochodząca z 2 poł. XIX wieku.

Zabudowa wsi folwarcznej składa się z dwóch skupisk domów, murowanych z cegły, parterowych, nakrytych dachami dwuspadowymi, pochodzących z 2 poł. XIX wieku.

SPIS ZDJEĆ

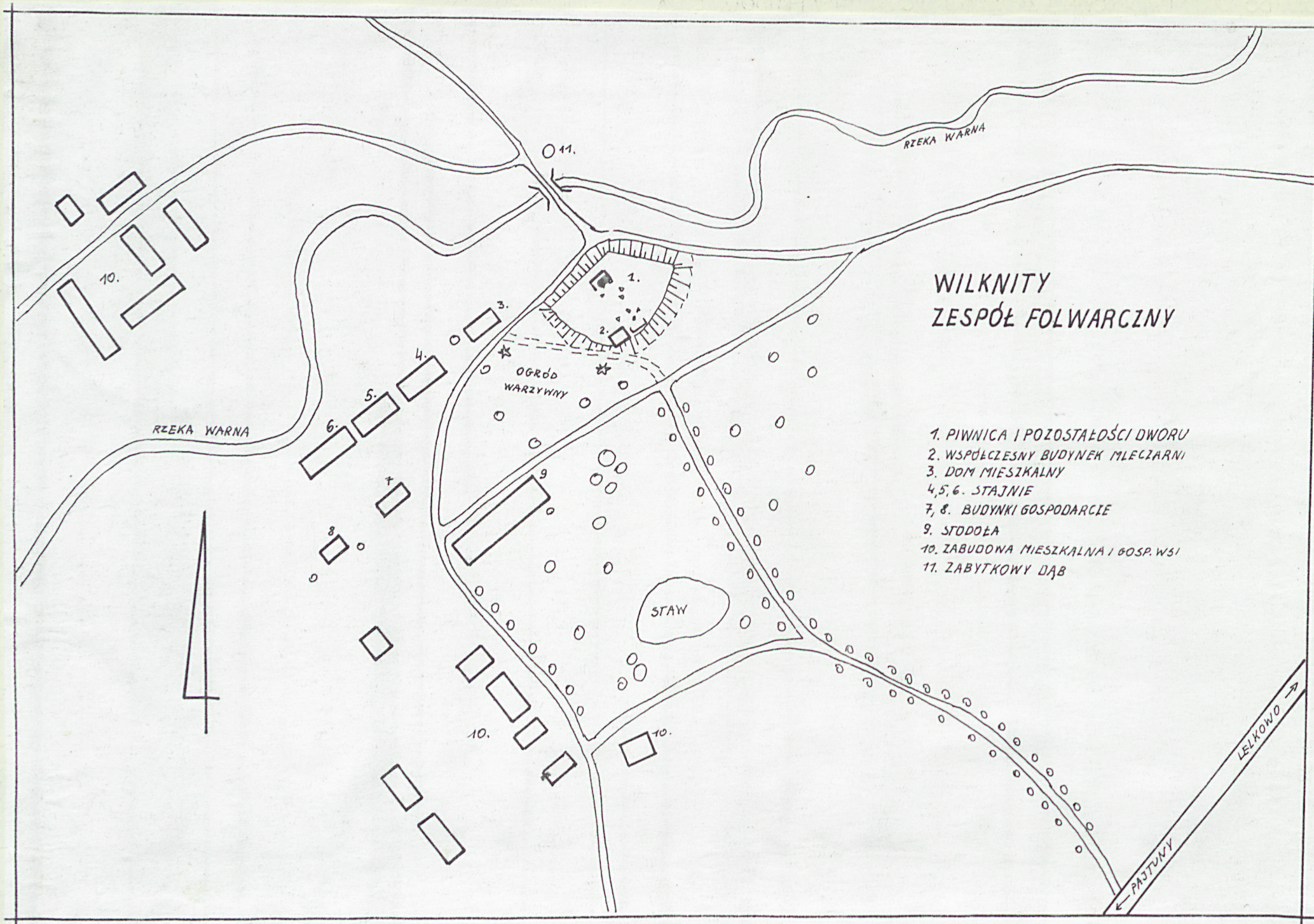
1. Widok zespołu od strony wschodniej.
2. Widok ob. nieistniejącego dworu /reprod.fot. ze zb. prywatnych/.
3. Pozostałości piwnicy dworskiej.
4. Resztki fundamentów dworu.
- 5,6. Widok na miejsce w którym stał dwór.
7. Budynek prawdopodobnie dawnej rządcówki.
8. Widok podwórza gosp. od str. pd.-zach.
- 9.-11. Budynki gospodarcze w pn.-zach. pierzei podwórza.
- 12,13. Budynki gosp. w pd. części podwórza gosp.
- 14-17. Zabudowa mieszkalno-gosp. wsi.
- 19-20. Fragmenty parku.
21. Staw w parku.
22. Zabytkowy dąb rosnący w pn. części folwarku.

Wkładkę założył: mgr Z. Ryndziewicz, listopad 1995 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg.

Wzór ODZ 1978 r.

WILKNITY ZESPÓŁ FOLWARCZNY

1. PIWNICA I POZOSTAŁOŚCI DWORU
2. WSPÓŁCZESNY BUDYNEK MLECZARNI
3. DOM MIESZKAŁNY
- 4, 5, 6. STAJNIE
- 7, 8. BUDYNKI GOSPODARCIE
9. STODOŁA
10. ZABUDOWA MIESZKAŁNA I GOSP. WSI
11. ZABYTEKOWY DĄB

1. Miejscowość

WILKNITY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

foto.

2

4

6

3

5

7

Wkładkę założył: mgr Z. Ryndziewicz, listopad 1995 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

Wzór ODZ 1978 r.

8

11

14

9

12

15

10

13

16

1. Miejscowość

WILKNITY

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ FOLWARCZNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

foto.

17

19

21

18

20

r.

22

Wkładkę założył: mgr Z. Ryndziewicz, listopad 1995 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum PSOZ Elbląg

23

24

25

26

27